

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Grønne Ejland: Grønlands og fuglenes grønne perler

Kitsissunnguit, også kaldet Grønne Ejland, er en øgruppe i den sydlige del af Disko Bugt i Vestgrønland. Kitsissunnguit er i dag fredet på grund af områdets intakte fugleliv og det store antal ynglende havterner.

Fuglebestanden på øerne har været alvorligt truet af jagt og ægsamling, og flere af arterne er stadig truet af menneskelige forstyrrelser i området.

Som navnet antyder, så er øerne i "Grønne Ejland" dækket af vegetation. Af vegetationstyper findes der især dværgbuske, herunder revling, mosebølle, post, pil, dværgbirk og forskellige lyngarter.

Derudover findes der urtelier med blomsterarter som kvan, rosenrod, blåklkke, satyrblomst, gøgelilje, evighedsblomst, gederams, høgeurt, viol og bregner. Øerne dækkes i øvrigt af laver, græs, siv, moser og kær.

Området har ligeledes en rig fauna, der omfatter både fisk, fugle og havpattedyr (specielt hvaler og sæler), og derfor er det samtidig et populært sted for fiskeri og jagt.

Hvaler ses ofte i Grønlands farvande, især i sommerhalvåret, hvor de svømmer helt tæt ved kysten. Man kan både spotte pukkelhvaler, finhvaler, vågehvaler og endda blåhvaler. Specielt i Disko Bugt ses mange hvaler om sommeren, og her lever også grønlandshvalen hele året. På billedet ses en pukkelhval svømme mellem isbjergene i Disko Bugt. Foto: Karsten Bidstrup.

Øerne er relativt lave og når ikke ret langt op over havoverfladen. På øerne findes flere små søer, vådområder, vandløb, heder, fjeldmarker og græsstepper, og på to af øerne findes der kystlaguner med store mudderflader.

Grønne Ejland beskrives som Grønlands perler på grund af den unikke og særprægede natur og den rige flora og fauna.

Det rige fugleliv, en spændende historie, unik natur samt beliggenheden i et lettilgængeligt område af Grønland trækker mange turister til Kitsissunnguit.

Turisme- og formidlingsaktiviteter i området har potentiale til at vokse sig større i fremtiden, og et grundigt og effektivt arbejde i forbindelse med fuglebeskyttelse i området er derfor yderst nødvendigt.

Kitsissunnguit kan nås via 1-2 timers sejlads fra byen Aasiaat. Området ligger på sejlturen til og fra Aasiaat, Ilulissat og Qasigiannnguit, som sammen udgør de vigtigste havnebyer i Diskobugten.

Her ses Grønne Ejlands (Kitsissunnguit) placering.

Da området ligger i den sydlige ende af Grønland, er klimaforholdene ikke lige så barske som i Nordgrønland, som ligger i den højarktiske klimazone.

Kitsissunnguit ligger i den lavarktiske klimazone med kontinuerlig permafrost, hvilket betyder, at den gennemsnitlige årlige temperatur ligger omkring eller under frysepunktet.

Da øgruppen ikke ligger langt fra menneskelige bosættelser, har området været hyppigt forstyrret af jagt og ægsamling til føden. Dette har formentlig medvirket til tilbagegangen af havterne og andre fuglearter i området.

Selv med udnævnelsen af Kitsissunnguit som et beskyttet område og et medfølgende forbud mod jagt og ægsamling foregår begge dele fortsat på øgruppen.

Kitsissunnguit har på papiret været et beskyttet område siden 1988, udnævnt af Ramsarkonventionen.

Rosenmågen er sjælden i Grønland, men yngler med jævne mellemrum på Grønne Ejland. Foto: Carsten Egevang.

Kitsissunnguit er et meget vigtigt yngleområde for havterne i Grønland. Tilbage i 1949 besøgte ornitologen Finn Salomonsen de små øer og anslog, at områderne husede omkring 100.000 ynglepar af havterne. Det var formodentlig verdens største havternekoloni dengang.

Siden da har der dog været betydelig tilbagegang i antallet af havterne i området og på Vestgrønland generelt, og i sommeren 2000 var der slet ingen ynglende havterne på Kitsissunnguit.

Da biologer og forskere vendte tilbage til øerne i foråret i 2002, var der heldigvis igen ynglende havterne i området, og antallet af ynglepar blev vurderet til ca. 18.000, hvilket stadig påpeger en markant tilbagegang.

Havternen

Havterne finder føde i havet og i søer, hvor de fouragerer i de øverste 50 cm af vandsøjlen. Føden består af småfisk, fiskeyngel og små krebsdyr, som fanges i vandoverfladen. Lodde er det vigtigste byttedyr for havterne i Vestgrønland.

Fouragerende havterner. Foto: Carsten Egevang.

Havternekolonier findes typisk på mindre øer, hvor de kan yngle uforstyrret af ræve og mennesker.

Havterner yngler første gang som 2-årige, og yngleparrene ankommer til de grønlandske kolonier i løbet af maj og juni. De trækker væk fra Grønland om vinteren, hvor havterne udfører et af de længste træk inden for fugleverdenen.

Efterårstrækket går tværs over Atlanterhavet til Vesteuropa og langs Vestafrikas kyster til de antarktiske farvande. [Læs mere om havternens træk.](#)

Når fuglene ankommer til Grønland, bygger de rede direkte på en nøgen sandstrand eller ved bevoksning tæt på vandet. Normalt lægger havterner to æg, sjældent et eller tre æg.

Æggene ruges i 21 dage, og ungerne forlader reden allerede efter et par dage, men de opholder sig i den første periode nær reden. Efter yderligere 21 dage kan ungerne flyve.

Havterneunge på Grønne Ejland. Foto: Carsten Egevang.

Kolonierne forsvare sig kollektivt over for fjender som måger, kjoer, ravne, falke, ræve og mennesker. En koloni kan blive forladt, hvis der regelmæssigt forekommer forstyrrelser.

En havternekolonis evne til at beskytte sig selv har vist sig at være ret effektiv, hvilket betyder at andre ynglende fuglearter ofte befinder sig i nærheden af havternekolonierne.

På Grønne Ejland yngler mange arter af hav- og vandfugle, og øerne er blandt de mest artsrige fuglelokaliteter i Grønland. Her ses en thorshane, der er en sjælden ynglefugl i Vestgrønland. Foto: Carsten Egevang.

Derved opnår eksempelvis vadefugle beskyttelse mod rovfugle eller måger, og ofte finder man et stort antal af fuglearter som svømmesnepper og alkefugle i nærheden af havternekolonier.

Fugleforskning

Før 2002 var der kun i begrænset omfang udført undersøgelser af havternen i Grønland, hvor selv artens basale ynglebiologi var ukendt.

I perioden 2002-2006 udførte Grønlands Naturinstitut feltarbejde i Diskobugten, specielt på Kitsissunnguit, med havternen i fokus. Hver sæson blev ynglebestanden opgjort på øerne ved hjælp af linjetaksering.

Derudover blev der foretaget undersøgelser af kuldstørrelse, ungevækst og ungeoverlevelse, og der blev foretaget observationer af hvilken føde ungerne blev fodret med. Med disse undersøgelser blev kendskabet til havternens biologi øget betragteligt.

Havternekolonier er spredt ud over kysterne på næsten hele Grønland, men landets største koloni findes på Kitsissunnguit. Den indeholder ca. 75% af hele Grønlands havternebestand (ca. 16.000-20.000 ynglepar) og er blandt de største kolonier i verden. Tilsvarende store havternekolonier findes på Island.

Det samlede antal af ynglende havterner i Grønland er anslået til at være mindst 65.000 par i de år, hvor der yngler flest.

En af verdens største havternekolonier ligger på Grønne Ejland. Foto: Carsten Egevang.

Antallet af havternekolonier i Grønland er anslået til at være omkring 231, og størrelsen på kolonierne varierer meget; fra ganske få par og helt op til omkring 10.000-20.000 par. Enlige par findes også her og der. Der findes ikke et egentligt overvågningsprogram for havterner i Grønland.

Selvom Salomonsen vurderede koloniens størrelse til at være ca. 100.000 par i 1949, mener forskerne i dag, at det tal sandsynligvis har været urealistisk, og at det reelle antal måske var ca. 50.000 i stedet.

Udviklingen af havternebestanden i Vestgrønland er svær at dokumentere. Datamaterialet er utilstrækkeligt, og antallet af ynglepar i de enkelte kolonier varierer meget fra år til år. Alt tyder dog på, at den samlede bestand er gået tilbage i forhold til 40-50 år siden.

Nedgangen er ikke nødvendigvis repræsentativt for udviklingen i Grønland generelt, idet ynglebestandens udvikling i de ubeboede dele af Grønland er stort set ukendt.

Forstyrrelser

Havterner er særligt sårbare på ynglepladsen gennem hele ynglesæsonen på grund af risikoen for redeprædation eller ødelæggelse af reder. Fuglene har brug for fred i yngletiden, og forstyrrelser har en dokumenteret negativ

indvirkning.

Den største trussel mod havterne på Kitsissunnguit er ægsamling og menneskelig færdsel i området. Der er ingen tvivl om, at forstyrrelser på ynglepladsen samt ulovlig fangst og ægsamling har medvirket til, at fuglebestanden i beskyttelsesområderne har haft en markant tilbagegang.

Ægindsamlingen i årene før 2001 har sandsynligvis ikke været bæredygtig mange steder i Vestgrønland og har derfor haft en negativ indflydelse på bestandsudviklingen.

Andre faktorer, som har medvirket til havternernes tilbagegang, kan være en nedgang i den tilgængelige fødemængde, som kan skyldes klimatiske eller oceanografiske årsager.

Perioder med dårligt vejr med storm og store mængder nedbør kan også betyde en dårlig ynglesucces, ligesom også olieudledning i havet kan skade havterne.

De naturlige fjender, havterne har, udgør også en stor del af truslen. Havterneæg og -unger er føde for måger, kjover og ravne, mens de voksne havterne jages af falke og ræve.

Polarræv på Grønne Ejland. Foto: Carsten Egevang.

Rævene jager både ungerne og de voksne havterne, og de ødelægger rederne og æggene helt. Naturlige trusler vurderes kun at påvirke bestanden lokalt og i begrænset omfang, men i kombination med menneskelige forstyrrelser kan den negative effekt på ynglesuccessen være markant forstærket.

Slædehunde kan også udgøre en trussel i visse steder i Grønland, hvor de bliver sat ud på mindre øer sommeren over.

Fremtiden

En stor indsats for beskyttelsen af havterner i Vestgrønland skal være i fokus i fremtiden, hvis området skal indgå i turisme- og formidlingsaktiviteter.

Det er vigtigt at effekten af disse aktiviteter monitoreres, og således anbefales det, at forvaltningsmyndigheder udarbejder et forslag til en egentlig monitoringsplan, hvor en effektiv overvågning af havterne samt andre aktiviteter i området kan blive udført.

Arktisk hønsetarm, Grønne Ejland. Foto: Carsten Egevang.

Derudover skal der udføres en effektiv overvågning i forbindelse med ulovlig fangst eller ægsamling, så disse aktiviteter kan stoppes helt.

Helt konkret har forskerne fremsat forslag om, hvilke midler der kan tages i brug i forhold til beskyttelsen af havternekolonierne og de øvrige ynglefugle på øerne, og disse forslag er nu udmøntet i fredning af dele af fuglenes yngleområder, mens andre områder udpeges som besøgsområder.

Dette forslag blev fremsat på baggrund af erfaringer, der viser, at havterner udviser en høj grad af habituering, således at de gradvist tilvænner sig til forstyrrelserne og udviser stigende tolerance over for tilstedeværelsen af

mennesker.

Dermed er det forsvarligt at tillade færdsel i særlige områder, hvor ternerne og de øvrige fuglearter så kan vænne sig til besøgende.

Odinshane ved Grønne Ejland. Foto: Carsten Egevang.

Derudover skal de menneskelige forstyrrelser i området være så standardiserede som muligt, hvilket kan gøres ved, at man kun bevæger sig på prædefinerede stier, når man befinder sig i områderne med ynglende havterner. Det kommer også andre af de sky fuglearter til gode.

Besøgende skal helst ikke ankomme i alt for store grupper, og de skal med andre ord minimere deres tilstedeværelse på øerne mest muligt og lade helt være med at ødelægge eller komme for tæt på kolonierne.

Hvis dette tages alvorligt, kan kolonierne af havterner og andre fuglearter i Kitsissunnguut igen trives og måske endda blive større – til endnu større glæde for gæsterne på de smukke øer.

Artiklen er skrevet af: Priyanut Boonkueng, [Visit Greenland](#).

Dato:
15. 01. 2015

Skrevet af:
Priyanut Boonkueng

Fotos af:
Carsten Egevang
Karsten Bidstrup
Grønland

Emner:
LOKALITETER

Tags:
GRØNLAND, GRØNNE EJLAND, HAVTERNE, YNGLEFUGLE, YNGLELOKALITET

Kilder

Teknisk rapport: Forstyrrelser i grønlandske havfuglekolonier

The Arctic Tern Migration Project

Visit Greenland